

KIRJANDUSE ÕPPEKAVA PÕHIKOOIILE

1. Õppe- ja kasvatuse eesmärgid

Kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) loeb eakohast ilukirjandust ja arendab lugemisoskust, omandab püsiva lugemisharjumuse kui maailma ja iseenda mõistmise vahendi;
- 2) väärtustab kirjandust rahvuskultuuri olulise osana, tutvub erinevate rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 3) mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara, arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- 4) arendab loomevõimeid ja suhtub loometöösse lugupidamisega, teab kirjandusloominguga seotud ameteid ja elukutseid;
- 5) kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid ning valmidust võtta vastutus oma elu mõjutavate valikute ja otsuste eest;
- 6) laiendab silmaringi, rikastab mõtte- ja tundemaailma;
- 7) annab iseseisvaid hinnanguid, sõnastab ja esitab oma mõtteid;
- 8) hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid, luues seoseid ühiskonnas toimuva ning enda väärtushoiakute ja tulevikuplaanide vahel.

Kirjanduse õppe- ja kasvatuseesmärgid II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- mõistab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja teiste rahvaste kultuuri tutvustajat;
- omandab ilmeka lugemise tehnika, loeb ladusalt jõukohase keerukusega teksti ja saab sellest aru;
- koostab loetu kohta plaani ja teeb selle alusel ümberjutustuse, avaldab loetu kohta arvamust;
- määrab kirjandusteose teema, idee ja kompositsiooni;
- mõistab autori positsiooni suhtumises kujutatud kangelastesse ja sündmustesse;
- iseloomustab tegelasi, võrdleb neid ja põhjendab, miks on nende tegevusalad ühiskonnas vajalikud ja väärtuslikud;
- määrab loetud teose žanri ja liigi;
- suudab loetust teadlikult ja emotsionaalselt kõnelda ja kirjutada;
- kasutab vajaliku info saamiseks sõnaraamatuid, raamatukogukataloogi ja internetti.

Kirjanduse õppe- ja kasvatuseesmärgid III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- loeb eakohast eri žanris ilukirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendab lugejaoskusi;
- mõistab käsitletud kirjandusteoste ideelis-kunstilisi iseärasusi ja iseloomustab nende žanrilist eripära;
- märkab kirjandustekstis õpitud kõnekujundeid/troope, selgitab nende rolli tekstis ja kasutab neid oma tekstides;
- avaldab arvamust loetud teoste kohta, iseloomustab teoste põhiprobleemaatikat arutluselementidega kirjandis või arvustuses;
- oeb ilmekalt kirjandusteoseid (või katkendeid), järgides kirjakeele hääldusnorme;
- iseloomustab üldjoontes õpitud kirjandusvoole ja -suundi, kõrvutab vene ja maailmakirjanduse temaatiliselt lähedasi teoseid;
- kasutab kooli ja linna raamatukogu ning interneti teabe otsimiseks etteantud teemal ning oma valikul vastavalt vajadusele.

2. Õppeaine kirjeldus

Kirjandus on õppeaine, milles arendatakse peamiselt ilukirjandusele tuginedes õpilaste lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ning verbaalseid loomevõimeid. Väärtkirjanduse ja rahvaluule tõlgendamise ning analüüsi kaudu kujundatakse õpilaste esteetilisi ja eetilisi hoiakuid, rikastatakse tundemaailma, aidatakse neil isiksusena kujuneda, leida oma identiteet ning luua ainuomane maailmapilt.

Õppeaine kaudu arendatakse õpilaste oskust süveneda teksti mõttesse, mõista loetu problemaatikat ja analüüsida iseseisvalt kirjandusteost, tuginedes vajaduse korral ajaloolis-kirjanduslikele ning teoreetilistele teadmistele. Õpetuse käigus ühendatakse teksti praktiline analüüs ja tõlgendamine, mille kaudu kujundatakse kirjandusteose emotsionaal-hinnangulist vastuvõttu ning kasvatatakse kultuurset lugejat, kes suudab ära tunda tõelise kunstiteose.

Õppeaines on prioriteet vene kirjanduse, sealhulgas rahvaluule käsitlemine ning õpilaste etnilise päritolu ja kultuurilise kuuluvusega seotud kirjanduse käsitlemine. Mitmekultuurilisuse, sallivuse ning lugupidava suhtumise kujundamine teistesse rahvuskultuuridesse eeldab armastust ja austust oma rahvuskultuuri vastu ning arusaamist selle kohast maailma kultuuripärandis. Eesti ja väliskirjanike teoste käsitlemine toetab rahvuskirjanduste omavaheliste seoste ja vastastikuse mõju mõistmist ning üldinimlike väärtuste omaksvõttu.

Kirjandusteoste valiku põhikriteeriumideks on kunstiväärtus, humanistlik suunitlus ning positiivne mõju õpilastele, teoses püstitatud probleemide aktuaalsus õpilaste kõlbelisel kasvatamisel ning sallivuse kujundamisel. Valides kirjandusteoseid lugemiseks ja tunnis käsitlemiseks, peetakse silmas õpilaste eakohaseid psühholoogilisi ja intellektuaalseid võimeid ning huve, õpilaste elukogemust ning arutlemiseks sobivaid teemasid ja probleeme. Oluline on käsitletavate kirjandustekstide žanriline mitmekesisus.

Kirjanduse ainekava eeldab käsitletavate kirjandusteoste problemaatika mõistmist, oma suhtumise kujundamist teostes avanevatesse probleemidesse, osalemist arutlustes loetu üle, teiste arvamusega arvestamist ning oma arvamuse argumenteeritud kaitsmist. Kirjandusteose kui kunstiteose mitmeplaansuse tõttu võib iga kirjandusteksti vaadelda erinevatest probleemidest ja vaatenurkadest lähtudes, mis võimaldab ka varem käsitletud teemade ja teoste juurde tagasi pöörduda. Kirjandusteoste käsitlemine põhikoolis põhineb loomingulisusel, kommunikatiivsusel ja stadiaalsusel. Loomingulisuse põhimõte eeldab tegevuslikku lähenemist kirjandusteosele, kusjuures põhiorhk on õpilaste loomingulise potentsiaali

igakülgsel arendamisel. Kommunikatiivse lähenemise raames vaadeldakse õpet dialoogilise protsessina, milles õpilased on täisväärtuslikud osalejad. Ka kirjandusteose kunstilist vastuvõttu mõistetakse kui kommunikatiivset tegevust.

Kirjandusteoste käsitlemise stadiaalsuse põhimõte eeldab õppe igas etapis selliste didaktiliste ülesannete rakendamist, mis vastavad õpilaste esteetiliste vajaduste ning loominguliste võimaluste tasemele. Teoreetiline külg on kirjandusõpetuses minimaalne, sest faktiteadmistest tähtsam on äratada ja hoida lugemishuvi ning arendada tõlgendusoskust. Kirjandusteoste käsitlemisel omandavad õpilased vajalikud ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ning õpivad tundma ja kasutama kirjandusmõisteid. Lugemisvara valikul arvestatakse vene, eesti ja maailmakirjanduse, vanema ja uuema kirjanduse ning eri žanreid esindavate proosa-, draama- ja luuleteoste põhjendatud proportsioone. Terviklikult käsitletavate teoste soovitusliku valiku hulgast saab õpetaja koostada loendi, lähtudes klassi huvist, õpistiilist ja -võimekusest. Tervikkäsitluseks mõeldud teoste seast valib õpetaja igas klassis käsitlemiseks vähemalt neli.

Õppetegevuse spetsiifilised valdkonnad on teksti lugemine, teksti ümberjutustamine, teksti mõtestamine ja analüüs, kujundliku mõtlemise ja keelelise ilmekuse arendamine ning loominguline tegevus, sealhulgas loovtööde kirjutamine ja kuulajatele esinemine. Kirjandusõpetus seostub peaaegu kõikide õppeainetega, esmajoones aga vene keelega ja kirjanduse lähialadega (ajalugu, folkloor, teater, film, kujutav kunst) ning toetab õppesisu kaudu õppekava läbivate teemade käsitlemist ja võtmepädevuste saavutamist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjandusteoste valikuga. Taotletakse, et loetud ilukirjandustekstide põhjal arutledes suhestuksid õpilased käsitletavate teemadega.

Õppesisu käsitlemisel teeb aineõpetaja valiku arvestusega, et kooliastmeti kirjeldatud osaoskuste õpitulemused, üld- ja valdkondlikud ning ainealased pädevused on saavutatavad.

3. Õppesisu

5. KLASS

Teema	Õppesisu	Õpitulemused	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega
Lugemine ja ümberjutustamine.	Õppesisu: Eesmärgistatud lugemine, esialgne (ettevalmistav) lugemine, ositi lugemine; uuesti ülelugemine teatud eesmärgiga hoiakuga jt. Lugemise tehnika: intonatsioon, pauseerimine,	Õpilane: • on läbi lugenud vähemalt 4 eakohast eri žanrisse kuuluvat kirjandusteost; • loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult; • teab loetud teose autorit,	Võõrkeeled: Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks eesti/ vene keele tundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: rollimängude ja erinevate tekstide käsitlemise ning aruelude, samuti loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust

	lugemistempo valik. Teoste iseseisev lugemine omal valikul. Teksti üksikasjalik, lühidalt, koostatud plaani järgi, kommenteerimiselementidega, tegelase vaatepunktist ümberjutustamine. Jutustamine kunstniku või õpilaste endi loodud illustratsioonide alusel. Iseseisvalt loetud teoste tutvustamine klassikaaslastele.	sisu ja tegelasi; • tutvustab loetud teost ning kõneleb oma lugemismuljetest ja -elamustest; • jutustab loetud tekstist kokkuvõtlikult; • jutustab loetud tekstist koostatud plaani järgi.	autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.	kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õppetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi ning arendada loomevõimeid. Teabekeskond: Eri allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine nii keeleteadmiste ning õppeteemakohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes.
Teksti mõtestamine ja analüüs.	Õppesisu: Mälu- ehk faktiküsimuste ja fantaasiaküsimuste koostamine. Küsimustele vastamine omas sõnastuses ning toetudes tekstile (tsiteerimine). Teksti plaani koostamine: kavapunktide pealkirjastamine ühe sõna, väite, küsimuse või tsitaadiga. Arutlemine sarnase teema kajastamise üle teistes varem käsitletud teostes. Illustratiivsete näidete toomine tekstist ja isiklikust elukogemusest. Mõisted: pea- ja kõrvaltegelased, jutustamine 1. ja 3. isikus. Sõnavara ja väljendusoskuse rikastamine. Kunstiliste	Õpilane: • koostab kirjandusteksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu; • eristab pea- ja kõrvaltegelasi; • toob välja teose tegelaste vahelise konflikti ja selle tekkepõhjused; • avaldab isiklikku arvamust loetud teose kohta, põhjendab seda näidetega tekstist ja isiklikust elust.	Loodusained: Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti lugemisoskust ja tekstitööd. Loodusvaldkonna ainetes omandavad kohanimed ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetuste õigekirja kinnistatakse keele- ja kirjanduse valdkonna õppeainetes. Loodusalased tekstid eesti/vene keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusvaldkonna õppeainetes omandatud sõnavara ning teadmised	Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsid, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlbelisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad väärtusnorme ja põhimõtteid. Teksti ja karakteristikute analüüsi kaudu kujundatakse väljendusjulgest taunimisväärsate tegude ja hoiakute suhtes.

	detailide märkamine, tundmatute sõnade ja väljendite selgitamine. Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted: Põhiandmeid autorite, kõnealuste teoste loomise ajastu ning neis kujutatud aja kohta. Suuline rahvalooming, rahvaluule žanrid: muinasjutt, vanasõna, kõnekäänd, mõistatus, legend (pärimus). Müüdid. Muinasjuttude liigid: imemuinasjutt, olustikuline muinasjutt, loomamuinasjutt. Kunstmuinasjutt. Fantaasia. Looduskirjeldus, portree. Luulekeeles iseärasused. Kahesilbiline värsijalg. Kujutus- ja väljendusvahendid: epiteet, võrdlus, isikustamine. Huumor ja satiir.		soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele- ja kirjanduse valdkonna kui ka loodusainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades, diskussioonide ja väitluste kaudu. Matemaatika: Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti/vene keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus.	Keskfond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Ainevaldkonna õppeainetes toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks. See toimub teemakohaste tekstide, sh meediatekstide valiku ja analüüsi ning neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: Eriliigiliste tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama
Kujundliku mõtlemise arendamine ja töö keele ilmekusega.	Õppesisu: Eesmärgistatud lugemine, esialgne (ettevalmistav) lugemine, ositi lugemine; uuesti ülelugemine teatud eesmärgiga hoiakuga jt. Lugemise tehnika: intonatsioon, pauseerimine, lugemistempo valik. Teoste iseseisev lugemine omal	Õpilane: - tunneb kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid: epiteedid, isikustamine, võrdlused; tunneb mõisteid riim ja värsimõõt; - kasutab oma tekstides kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid; - teab loetud teose autorit,	Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Sotsiaalsed: Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning	ühiskonna probleeme ja õhutatakse nende lahendamise otsimise. Projektides osalemine kasvatab aktiivset ellusuhtumist. Kultuuriline identiteet: Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilases arusaam

	valikul. Teksti üksikasjalik, lühidalt, koostatud plaani järgi, kommenteerimiselementidega, tegelase vaatepunktist ümberjutustamine. Jutustamine kunstniku või õpilaste endi loodud illustratsioonide alusel. Iseseisvalt loetud teoste tutvustamine klassikaaslastele. Mõisted: vanasõna, kõnekäänd. Epiteetide, võrdluste, isikustamise äratundmine ja mõistmine kirjandustekstides ning kasutamine oma kõnes. Vanasõnade ja kõnekäändude tähendus, võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega. Riimide leidmine ja loomine, kahesilbilise värsijala tundmine.	sisu ja tegelasi; • tutvustab loetud teost ning kõneleb oma lugemismuljetest ja -elamustest. • jutustab loetud tekstist kokkuvõtlikult; • jutustab loetud tekstist koostatud plaani järgi; • tunneb kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid: epiteedid, isikustamine, võrdlused; tunneb mõisteid riim ja värsimõõd; • kasutab oma tekstides kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid.	ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Sotsiaalainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelu probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides konkreetsete näidete varal kinnistatakse. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii	endast, teadmine oma juurtest. Oma keele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kulutuuriilisest ühisosast. Tehnoloogia ja innovatsioon: Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna rohkeid võimalusi, õpilasi õhutatakse kasutama alternatiivseid lahendusi, oma ideid ellu rakendama.

			keele- ja kirjanduse valdkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades, diskussioonide ja väitluste kaudu.
Loominguline tegevus ja esinemine.	Õppesisu: Esinemisoskus: luuletus, katkendid proosateostest, omaloodud tekstid. Omaloomingulised tööd: • proosavormis (muinasjutt, lühikesed jutustava iseloomuga jutud, õpitud vanasõnadel ja kõnekäändudel põhinevad jutud jt); • luulevormis (luuletus etteantud riimidega jt); • loetud teoste alusel (kiri kirjandusteose tegelasele; loetud teose lühike hinnang või arvustus); • looduskirjeldused.	Õpilane: • kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti ning lühiarvamust loetud teose kohta; • esitab peast luuletuse; • esitab kaaslastele omaloodud teksti.	Kunstiained: Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine. Meedia- kui ka kirjandustekstide valiku kaudu hangitakse elukogemusi, plakatite ja esitluste koostamise ning kirjandiks materjalide kogumise kaudu kujunda-

			takse tervist väärtustavat eluhoiakut, väitlustes propageeritakse tervislikke eluviise, dramatiseeringute ja rollimängude kaudu saab turvaliselt kogeda erinevaid olukordi, mis elus ette tulla võivad.

6. KLASS

Teema	Õppesisu	Õpitulemused	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega
Lugemine ja ümberjutustamine.	Õppesisu: Eesmärgistatud lugemine, esialgne (ettevalmistav) lugemine, ositi lugemine; uuesti ülelugemine teatud eesmärgiga hoiakuga jt. Lugemise tehnika: intonatsioon, pauseerimine, lugemistempo valik. Teoste iseseisev lugemine omal valikul. Teksti üksikasjalik, lühidalt, koostatud plaani järgi, kommenteerimiselementidega, tegelase vaatepunktist ümberjutustamine. Jutustamine kunstniku või õpilaste endi loodud illustratsioonide alusel. Iseseisvalt loetud teoste tutvustamine klassikaaslastele.	Õpilane: • on läbi lugenud vähemalt 4 eakohast eri žanrisse kuuluvat kirjandusteost; • loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult; • teab loetud teose autorit, sisu ja tegelasi; • tutvustab loetud teost ning kõneleb oma lugemismuljetest ja -elamustest; • jutustab loetud tekstist kokkuvõtlikult; • jutustab loetud tekstist koostatud plaani järgi.	Võõrkeeled: Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks eesti/ vene keele tundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: Rollimängude ja erinevate tekstide käsitlemise ning aruelude, samuti loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õpetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi ning arendada loomevõimeid. Teabekeskond: Eri allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja

Teksti mõtestamine ja analüüs.	Õppesisu: Mälu- ehk faktiküsimuste ja fantaasiaküsimuste koostamine. Küsimustele vastamine omas sõnastuses ning toetudes tekstile (tsiteerimine). Teksti plaani koostamine: kavapunktide pealkirjastamine ühe sõna, väite, küsimuse või tsitaadiga. Arutlemine sarnase teema kajastamise üle teistes varem käsitletud teostes. Illustratiivsete näidete toomine tekstist ja isiklikust elukogemusest. Mõisted: pea- ja kõrvaltegelased, jutustamine 1. ja 3. isikus. Sõnavara ja väljendusoskuse rikastamine. Kunstiliste detailide märkamine, tundmatute sõnade ja väljendite selgitamine. Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted: Põhiandmeid autorite, kõnealuste teoste loomise ajastu ning neis kujutatud aja kohta. Kunstiteose teema ja idee. Süžee ja faabula. Kompositsioon, selle	Õpilane: • koostab kirjandusteksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu; • eristab pea- ja kõrvaltegelasi; • toob välja teose tegelaste vahelise konflikti ja selle tekkepõhjused; • avaldab isiklikku arvamust loetud teose kohta, põhjendab seda näidetega tekstist ja isiklikust elust.	Loodusained: Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti lugemisoskust ja tekstitööd. Loodusvaldkonna ainetes omandavad kohanimed ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetuste õigekirja kinnistatakse keele- ja kirjanduse valdkonna õppeainetes. Loodusalased tekstid eesti/vene keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusvaldkonna õppeainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste loodus- kirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele- ja kirjanduse valdkonna kui ka loodusainete õppes sisult	kasutamine nii keeletead- miste ning õppeteema- kohaste teadmiste laienda- miseks kui ka tekstiloomes. Väärtused ja kõlblus: Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsid, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlblisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad väärtusnorme ja põhimõtteid. Teksti ja karakteristikute analüüsi kaudu kujundatakse väljendusjulgest taunimisväärsede tegude ja hoiakute suhtes. Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Ainevaldkonna õppeainetes toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonna- teadlikeks, vastutus- tundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks. See toimub teemakohaste tekstide, sh

	põhielemendid: ekspositsioon, tegevuse areng, kulminatsioon, lahendus, epiloog. Eepos, lüürika, draama. Kirjandusžanrid: jutustus, novell, valm, poem. Näidend, tegelased, repliik. Looduskirjeldus, interjäär, portree. Kunstiline detail. Luulekeele iseärasused. Kolmesilbiline värsijalg. Kujutus- ja väljendusvahendid: epiteet, võrdlus, metafoor, isikustamine, hüperbool. Allegooria. Huumor ja satiir.		erinevate tekstidega töötades, diskussioonide ja väitluste kaudu. Matemaatika: Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti/vene keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.	meediatekstide valiku ja analüüsi ning neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: Eriliigiliste tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja õhutatatakse nendele lahendusi otsima. Projektides osalemine kasvatab aktiivset ellusuhtumist.
Kujundliku mõtlemise arendamine ja töö keele ilmekusega.	Õppesisu: Epiteetide, võrdluste, isikustamise äratundmine ja mõistmine kirjandustekstides ning kasutamine oma kõnes. Metafoori äratundmise ja kasutamise võimalused. Sümbolika ja allteksti lihtsamad näited. Koomilised elemendid tekstis. Riimide leidmine ja loomine, Kolmesilbilise värsijala tundmine. Kujundite kasutamine loovtöös. Mõisted: metafoor, riim värsimõõt, allegooria, sümbol.	Õpilane: - tunneb kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid: epiteetid, isikustamine, võrdlused; tunneb mõisteid riim ja värsimõõt; - kasutab oma tekstides kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid.	Sotsiaaalained: Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Sotsiaalainete	Kultuuriline identiteet: Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilases arusaam endast, teadmine oma juurtest. Oma keele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kulutuuriilisest ühisosast. Tehnoloogia ja innovatsioon: Õpiülesannete

Loominguline tegevus ja esinemine.	Õppesisu: Esinemisoskus: luuletus, katkendid proosa- ja draamateostest, omaloodud tekstid. Dialoog kuulajaskonnaga. <i>Omaloomingulised tööd:</i> • proosavormis (lühikesed jutustava iseloomuga jutud); • luulevormis (luuletus etteantud riimidega jt); • loetud teoste alusel (tegelaste dialoog; • uus erinev lõpp jutule; • kiri kirjandusteose tegelasele; • loetud teose lühike hinnang või arvustus); • loodus- ja interjöörikirjeldused.	Õpilane: • kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti ning lühiarvamust loetud teose kohta; • esitab peast luuletuse; • esitab kaaslastele omaloodud teksti.	õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelu probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides konkreetsete näidete varal kinnistatakse. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele- ja kirjanduse valdkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades, diskussioonide ja väitluste kaudu. Kunstiained: Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära	lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna rohkeid võimalusi, õpilasi õhutatakse kasutama alternatiivseid lahendusi, oma ideid ellu rakendama.

			mõistmist. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine. Meedia- kui ka kirjandustekstide valiku kaudu hangitakse elukogemusi, plakatite ja esitluste koostamise ning kirjandiks materjalide kogumise kaudu kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut, väitlustes propageeritakse tervislikke eluviise, dramatiseeringute ja rollimängude kaudu saab turvaliselt kogeda erinevaid olukordi, mis elus ette tulla võivad.
Ilukirjanduse lugemine.	Õppesisu: • I. Krõlovi valmid • A. Puškini luuletused, "Dubrovski" • M. Lermontovi luuletused, „Mtsõri“ • L. Tolstoi „Lapse jõud“ • I. Turgenev „Bežini aas“ • A. Kuprin „Valge puudel“ • K. Paustovski „Vana kokk“ • V. Nabokov „Malts“ • J. Švarts „Alasti kuningas“	Õpilane: • loeb ilukirjandust.	

	• 2 uudisproosateost õpetaja valikul • 2 vabalt valitud luulekogu • H. Jõgisalu „Rästik” • J. Rannap „Agu Sihvka annab aru” • 1 paikkondliku autori proosareos/luuleteos • H. C. Andersen “Ööbik” • R. Kipling „Kass, kes kõndis omapead” • O. Henry „Viimane leht“			
Arutlemiseks sobivaid teemasid/ probleeme.	Õppesisu: <i>Raamatu roll inimese elus.</i> Kirjandus ja teised kunstiliigid. Kultuuride mitmekesisus. Erinevused ja sarnasused kommetes, traditsioonides, usus. <i>Kõlbeline jõud kokkupuutes inimlike pahedega.</i> Usk õigluse võidusse. Väline ja sisemine ilu. Eluvaate valik: elada endale või teha rõõmu teistele. Eluraskuste ületamine – headuse ja õigluse võidu kohustuslik tingimus? Kõlbelisuse poeetilised tunnused. Inimlik tänuikkus ja	Õpilane: • osaleb arutluses; • avaldab arvamust; • põhjendab oma seisukohta; • arutleb probleemist.		

	tänamatus. Kasvatamatud ja harimatud meie keskel. Teod kui inimese väärtuse mõõt. Üksinduse probleem. Ajalooline sündmus kui rahvusliku uhkuse aine. Minevik, tänapäev, tulevik. Elu ja sünged küljed. Oma isikliku väärtuse tunnetamise probleem. Inimese vastutus oma käitumise ja tehtud otsuste eest. Argus ja lipitsemine kui ajatu nähtus. Kodumaa poeetiline kujund. Inimese ja looduse harmoonia. Idee inimese ja looduse ühtsusest. Loodusesse säästva suhtumise vajalikkus. Suhtumine loomadesse kui kõlbelisuse mõõt. Inimese vastutus loodushoiu eest. Perekond, suhted pereliikmete vahel. Põlvkondade järjepidevuse idee. Sõprus ja osavõtlikkus. Õiglase ja ebaõiglase maailma tunnetamine. Lugeja kaasatundmine ja kaasaelamine kui enese tunnetamine ja kasvatamine. Karakterite omapära ja nende kokkupõrge. Vastastikuse abi osutamine			

	ohumomendil kui täiskasvanulikkuse tunnus. <i>Koolielu läbi huumoriprisma.</i>		

7. KLASS

Teema	Õppesisu	Õpitulemused	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega
Lugemine ja ümberjutustamine.	Õppesisu: Erinevad lugemisviisid: aeglane lugemine, kommenteeriv lugemine. Proosatekstide ja lüroepiliste tekstide kompositsiooni eri tasandite analüüs. Mõtestatud ilmekas poeesia lugemine. Erinevad ümberjutustamise viisid: üksikasjaline, üldistav, fragmentaarne, varem etteantud põhimõttel. Isiklik suhtumine ümberjutustatavasse teksti. Oma arvamuse esitamine ja kaitsmine. Jutustamise protsessis kahe või mitme žanrilt erinevate tekstide elementide sidumine.	Õpilane: • on läbi lugenud vähemalt 4 eakohast eri žanrisse kuuluvat kirjandusteost; • loeb kirjandusteksti latusalt ja mõtestatult; • tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme, sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega; • oskab loetut ümber jutustada eri konkreetsuse astmel ja eri vaatepunktist.	Võõrkeeled: Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks eesti/ vene keele tundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: Rollimängude ja erinevate tekstide käsitlemise ning aruelude, samuti loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õppetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi ning arendada loomevõimeid.
Teksti mõtestamine ja analüüs.	Õppesisu: Teksti mõistmine ja tõlgendamine: võtmesõnade leidmine, tegelaste vaatepunkti väljaselgitamine, tekstis autoripositsiooni määramine	Õpilane: • määrab teose põhiprobleemid ja idee; • arutleb klassikaaslastega loetud teose üle, avaldab ja põhjendab oma	Loodusained: Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti lugemisoskust ja tekstitööd. Loodudvaldkonna ainetes	Teabekeskond: Eri allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine nii keeleteadmiste ning õppeteema-

	jm. Arutlemine teoses püstitatud teemal: isikliku arvamuse väljendamine teksti sisu ja struktuuri kohta, oma seisukohtade argumenteerimine ja kaitsmine teosele viidates ja tsiteerides. Analüüs- ja interpreteerimine: teose liigendamine süželisteks fragmentideks, plaanide koostamine, teose erinevate süželistate funktsioonidega (kirjeldus, portreeline või psühholoogiline karakteristik, monoloogid ja dialoogid) episoodide välja selgitamine, episoodide valimine etteantud põhimõttel. Kirjandusteose struktuur: süžee ja kompositsioon, tegelaskonna struktuur, teksti stilistilised karakteristikud. Proosateose kompositsioon. Kirjeldavad ja jutustavad elemendid, nende roll. Põhjuse-tagajärje seosed proosajutustuses. Eri žanris teoste kunstispetsiifika. Lühijutt. Novell. Jutustus. Ajalooline romaan/jutustus. Proosaluuletus. Lüüriline miniatuur. Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja	isiklikku arvamust; • leiab teostes võtmesündmused ja põhjuse-tagajärje seosed; • iseloomustab teose tegelasi; • toob välja tegelaste karakteriseerimise erinevad viisid; • määrab autori suhtumise teose tegelastesse; • määrab autori suhtumise teoses kujutatud sündmustesse; • arutleb klassikaaslastega loetud teose üle, avaldab ja põhjendab oma isiklikku arvamust; • leiab kirjandusteostest kõnekujundeid/troope (epiteet, võrdlus, metafoor, metonüümia, hüperbool, litootes) ning selgitab nende rolli kirjandustekstis; • kasutab kõnekujundeid oma tekstides.	omandavad kohanimed ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetuste õige kirja kinnistatakse keele- ja kirjanduse valdkonna õppeainetes. Loodusalased tekstid eesti/vene keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusvaldkonna õppeainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste loodus-kirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele- ja kirjanduse valdkonna kui ka loodusainete õppes sisul erinevate tekstidega töötades, diskussioonide ja väitluste kaudu. Matemaatika: Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist	kohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes. Väärtused ja kõlblus: Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlblisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad väärtusnorme ja põhimõtteid. Teksti ja karakteristikute analüüsi kaudu kujundatakse väljendusjulgest taunimisväärsate tegude ja hoiakute suhtes. Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Ainevaldkonna õppeainetes toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks. See toimub teemakohaste tekstide, sh meediatekstide valiku ja analüüsi ning neis tõstatatud

	mõisted: personaaž, tegelane, prototüüp, teose põhikonflikt. Inimene kui peamine loomingulise mõtestamise objekt kirjanduses. Kirjandusteos kui autori looming, kirjaniku fantaasia produkt. Autori, jutustaja ja kirjandusliku kangelase vahetõrge teoses. Eepilise teose kangelane, lüüriiline kangelane, tegelane draamas. Autobiograafiline jutustus. Tegelase karakteristik: sotsiokultuuriline, väline, psühholoogiline. Tegelase ajalooline ja kultuuriline tingitus. Tegelase „biograafia“ ja evolutsioon. Tegelase süžeealiste funktsioonide määramine, tegelaste vastastike suhete analüüs. Tegelaskõne (monoloog ja dialoog). Erinevate teoste tegelaskujude võrdlus (ajalooliskultuuriline, autoripoeetika võrdlus). Tegelase karakteri loomise vahendid: portree, autori iseloomustus, kõneline iseloomustus, olukorra kirjeldus jms. Draamateose		soodustab eesti/vene keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Sotsiaalsed: Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Sotsiaalsed õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelu probleemide ja inimsuhete	probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis. Kodanikuühiskond ja ettevõtlikkus: Eriliigiliste tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja õhutatakse nende lahendamise otsimise. Projektides osalemine kasvatab aktiivset ellusuhtumist. Kultuuriline identiteet: Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilases arusaam endast, teadmised oma juurtest. Oma keele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast. Tehnoloogia ja innovatsioon: Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna

	tegelaSte kujutamise iseärasused.			
Loominguline tegevus ja esinemine.	Õppesisu: Eri liiki iseseisvad esitlused: kirjandi või luuletuse esitamine, osalemine diskussioonides loetu üle, sõnavõtuks või ettekandeks valmistumine jms. Kirjandusteose teksti „tõlkimine“ teise kunstiliigi keelde (eelkõige teatri- ja filmikeelde).	Õpilane: • kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti ning lühiarvamust loetud teose kohta; • kirjutab kirjandusteose põhjal arutleva kirjandi, väljendades oma seisukohti ja põhjendades neid näidetega alustekstist või mujalt ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja nõudeid; • esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ning tekstitäpsust; • koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande.	mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides konkreetsete näidete varal kinnistatakse. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele- ja kirjanduse valdkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades, diskussioonide ja väitluste kaudu. Kunstiained: Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika	rohkeid võimalusi, õpilasi õhutatatakse kasutama alternatiivseid lahendusi, oma ideid ellu rakendama.
Ilukirjanduse lugemine.	Õppesisu: ➤ vene eepos “Ilja Muromets ja Röövel-Õöbik” ➤ eesti kangelaseepos “Kalevipoeg” (katkend) ➤ ”Jutustus möödunud	Õpilane: • loeb ilukirjandust.		

	aegadest” ➤ “Lugu Olegi surmast” ➤ „Laul tsaar Ivan Vassiljevitsist, noorest opritšnikust ja uljast kaupmehest Kalašnikovist“ ➤ Jermolai – Jerazm „Jutustus Pjotr ja Fevronia Muromskist” ➤ J. Švarts „Draakon“ ➤ N.Leskov “Metsloom” ➤ A. Tšehhov “Kameeleon” ➤ A. Platonov “Juška” ➤ A. Grin “Punased purjed” ➤ L. Tolstoi “Lapsepõlv” (katkend) ➤ M.Gorki “Lapsepõlv” (katkend) ➤ A.Avertšenko “Autobiograafia” ➤ I. Bunin „Antonovka õunad“ ➤ M. Zoštšenko „Kuusk“ ➤ A. Puškin “Sügis”, “Laul targast Olegist”. ➤ ➤ M. Lermontov „Vaatan tulevikku kartusega” ➤ S. Jessenin luuletused ➤ F. Tjuttšev,		emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine. Meedia- kui ka kirjandustekstide valiku kaudu hangitakse elukogemusi, plakatite ja esitluste koostamise ning kirjandiks materjalide kogumise kaudu kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut, väitlustes propageeritakse tervislikke eluviise, dramatiseeringute ja rollimängude kaudu saab turvaliselt kogeda erinevaid olukordi, mis elus ette tulla võivad.

	„Silentium” ➤ A. Maikov „Sügislehed keerlevad tuules” ➤ K. Simonov „Oota mind” ➤ L. Koidula luuletused kodumaast ➤ D. Vaarandi luuletused kodumaast ➤ O. Luts „Kevade“ ➤ F. Tuglas „Väike Illimar“ ➤ V. Hugo „Hüljatud“ (katkend “Gavroš”) ➤ R. Burns „Aus vaesus” ➤ J. London “Seal, kus lahknevad teed” ➤ O’Henry “Vastik petja” ➤ W. Shakespear “Romeo ja Julia” ➤ A. Conan Doyle „Tantsivad mehikesed“ ➤ D. Defoe „Robinson Crusoe”.			
Arutlemiseks sobivaid teemad/ probleemid.	Õppesisu: <i>Inimese kõlbelised kohustused.</i> Halastuse ja kaastunde probleem. Tunde ja kohuse konflikt. Isikliku kõlbelise valiku probleem. Kõlbelised ideaalid ja elutõde. Isiksuse kõlbeline väärikus.	Õpilane: • osaleb arutluses; • avaldab arvamust; • põhjendab oma seisukohta; • arutleb probleemist.		

	Täiskasvanuks saamine. Sõbrad ja vaenlased. Enesetunnetuse esimesed kogemused. Alaealise suhted täiskasvanute ja eakaaslastega. Põlvkondade konflikt. „Murdemomentide“ tähendus inimese isiksuse ja iseloomu kujunemisel. Inimene lähedaste ringis. Peresisesed suhted. Perekond kui tõeliste inimlike väärtuste kese/keskpunkt. „Oma“ ja „võõras“ kultuuris. Kultuuride mitmekesisus. Rahvuslikud ja regionaalsed kultuurid. Erinevate rahvaste kombed ja uskumused. Austav suhtumine teistesse kultuuridesse. Rahvuskultuuri eripära, tähendus selle kultuuri kandjatele. Eesti rahvuskultuuri traditsioonide, pärimuste ja kommete säilitamine ja arendamine. Looming kui maailma ümberkujundamise viis. Kunst ja armastus kui inimelu kõrgeimad väärtused. Lüüriline teos kui isikliku maailmapildi peegeldus. Lüüriline kangelane – poeedi „teisik“. Kodanikuühiskond ja			

	<i>rahvusvahelised suhted.</i> Mina kui Eesti ühiskonna täisväärtuslik liige. <i>Minu päritolu.</i> <i>Mineviku, oleviku ja tuleviku seosed minu elus.</i> <i>Keskkond ja jätkusuutlik areng.</i> Inimene ja loodusmaailm. Säästva ja austava suhtumise vajalikkus elusasse ja elutusse loodusesse. Looduslik tasakaal. Loodus kui üks inimelu kõrgemaid väärtusi.			

8. KLASS

Teema	Õppesisu	Õpitulemused	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega
Lugemine ja ümberjutustamine.	Õppesisu: Erinevad lugemisviisid: aeglane lugemine, kommenteeriv lugemine. Proosatekstide ja lüroepiliste tekstide kompositsiooni eri tasandite analüüs. Mõtestatud ilmekas poeesia lugemine. Erinevad ümberjutustamise viisid: üksikasjaline, üldistav, fragmentaarne, varem etteantud põhimõttel. Isiklik suhtumine ümberjutustatavasse teksti.	Õpilane: • on läbi lugenud vähemalt 4 eakohast eri žanrisse kuuluvat kirjandusteost; • loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult; • tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme, sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega;	Võõrkeeled: Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks eesti/ vene keele tundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: Rollimängude ja erinevate tekstide käsitlemise ning aruelude, samuti loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õpetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi

	Oma arvamuse esitamine ja kaitsmine. Jutustamise protsessis kahe või mitme žanrilt erinevate tekstide elementide sidumine.	• oskab loetut ümber jutustada eri konkreetsuse astmel ja eri vaatepunktist.	lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.	ning arendada loomevõimeid. Teabekeskond: Eri allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine nii keeleteaduste ning õppeteemakohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes. Väärtused ja kõlblus: Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsid, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlblusteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad väärtusnorme ja põhimõtteid. Teksti ja karakteristikute analüüsi kaudu kujundatakse väljendusjulgest taunimisväärsede tegude ja hoiakute suhtes. Keskond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Ainevaldkonna õppeainetes toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt
Teksti mõtestamine ja analüüs.	Õppesisu: Teksti mõistmine ja tõlgendamine: võtmesõnade leidmine, tegelaste vaatepunkti väljaselgitamine, tekstis autoripositsiooni määramine jm. Arutlemine teoses püstitatud teemal: isikliku arvamuse väljendamine teksti sisu ja struktuuri kohta, oma seisukohtade argumenteerimine ja kaitsmine teosele viidates ja tsiteerides. Analüüs- ja interpreteerimine: teose liigendamine süželisteks fragmentideks, plaanide koostamine, teose erinevate süželist funktsioonidega (kirjeldus, portreeline või psühholoogiline karakteristik, monoloogid ja dialoogid) episoodide välja selgitamine, episoodide valimine etteantud põhimõttel. Kirjandusteose struktuur: süžee ja kompositsioon, tegelaskonna struktuur, teksti stilistilised	Õpilane: • määrab teose põhiprobleemid ja idee; • arutleb klassikaaslastega loetud teose üle, avaldab ja põhjendab oma isiklikku arvamust; • leiab teostes võtmesündmused ja põhjuse-tagajärje seosed; • iseloomustab teose tegelasi; • toob välja tegelaste karakteriseerimise erinevad viisid; • määrab autori suhtumise teose tegelastesse; • määrab autori suhtumise teoses kujutatud sündmustesse; • arutleb klassikaaslastega loetud teose üle, avaldab ja põhjendab oma isiklikku arvamust; • leiab kirjandusteostest kõnekujundeid/troope (epiteet, võrdlus, metafoor, metonüümia, hüperbool,	Loodusained: Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti lugemisoskust ja tekstitööd. Loodudvaldkonna ainetes omandavad kohanimed ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetuste õigekirja kinnistatakse keele- ja kirjanduse valdkonna õppeainetes. Loodusalased tekstid eesti/vene keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusvaldkonna õppeainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale. Arutlusoskust ning	

	karakteristikud. Proosateose kompositsioon. Kirjeldavad ja jutustavad elemendid, nende roll. Põhjuse-tagajärje seosed proosajutustuses. Eri žanris teoste kunstispetsiifika. Lühijutt. Novell. Jutustus. Ajalooline romaan/jutustus. Proosaluuletus. Lüüriline miniatuur. Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted: personaaž, tegelane, prototüüp, teose põhikonflikt, luuletsükkel ja luuleraamat. Tegelase karakteristika: sotsiokultuuriline, psühholoogiline, väline. Tegelase ajalooline ja kultuuriline tingitus. Erinevate teoste tegelaskujude võrdlus (ajaloolis-kultuuriline, autoripoeetika võrdlus). Põhikonflikti olemuse määramine (sotsiaalne, eetiline). Kunstiline ruum ja aeg poeetilises tekstis. Teose ajaloolis-kultuuriline kontekst. Tekst kui kunstiline tervik. Kirjandussuunad ja -rühmitused XX. sajandi alguse kirjanduses. Uusromantism, uusrealism. Luulekeele	litootes) ning selgitab nende rolli kirjandustekstis; • kasutab kõnekujundeid oma tekstides.	info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele- ja kirjanduse valdkonna kui ka loodusainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades, diskussioonide ja väitluste kaudu. Matemaatika: Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti/vene keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Sotsiaalsed: Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja	aktiivseks, keskkonna-teadlikeks, vastutus-tundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks. See toimub teemakohaste tekstide, sh meediatekstide valiku ja analüüsi ning neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: Eriliigiliste tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja õhutatatakse nendele lahendusi otsima. Projektides osalemine kasvatab aktiivset ellusuhtumist. Kultuuriline identiteet: Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilases arusaam endast, teadmine oma juurtest. Oma keele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam

	uuenemine. Sümbolism, akmeism, futurism vene kirjanduses. Käsitletavate kirjandusteoste seostamine peamiste kirjandussuundadega.			kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Sotsiaalainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelu probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides konkreetsete näidete varal kinnistatakse. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele- ja kirjanduse valdkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades, diskussioonide ja väitluste kaudu.
Loominguline tegevus ja esinemine.	Õppesisu: Eri liiki iseseisvad esitlused: kirjandi või luuletuse esitamine, osalemine diskussioonides loetu üle, sõnavõtuks või ettekandeks valmistumine jms. Kirjandusteose teksti „tõlkimine“ teise kunstiliigi keelde (eelkõige teatri- ja filmikeelde).	Õpilane: - kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti ning lühiarvamust loetud teose kohta; - kirjutab kirjandusteose põhjal arutleva kirjandi, väljendades oma seisukohti ja põhjendades neid näidetega alustekstist või mujalt ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja nõudeid; - esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ning tekstitäpsust;	ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides konkreetsete näidete varal kinnistatakse. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele- ja kirjanduse valdkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades, diskussioonide ja väitluste kaudu. Kunstiained: Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide	kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kulutuuriilisest ühisosast. Tehnoloogia ja innovatsioon: Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna rohkeid võimalusi, õpilasi õhutatatakse kasutama alternatiivseid lahendusi, oma ideid ellu rakendama.

		• koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande.	
Ilukirjanduse lugemine.	Õppesisu: ➤ A. Puškini „Negro Peeter Suur“, „Kapteni tütar“ ➤ „Heategevus“, „Halb“ ➤ L.Tolstoi „Kolm küsimust“ ➤ K.Bulõtsov „Tuulukesed“ ➤ I. Bunin ”Lõbus õue” ➤ F.Tuglas „Lembitu“ ➤ N. Leskov „Inimene vahipostil“ I. Ilf, Petrov „12 Tooli“ ➤ L.Andreev „Angel“ ➤ M.Under „Sügis aias“, „Tähed“ ➤ A. Tammsaare „Kuningas ja ööbik“ T.Vint „Varastatud luik“ ➤ E. Bornhöe „Tasuja“ ➤ A. Kitzberg „Libahunt” ➤ A. Düma „Kuninganna Margot“ ➤ J. London „Valgekihv“ ➤ Antuan de Sent-Ekzuperi „Väike prints“	Õpilane: • loeb ilukirjandust.	vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine. Meedia- kui ka kirjandustekstide valiku kaudu hangitakse elukogemusi, plakatite ja esitluste koostamise ning kirjandiks materjalide kogumise kaudu kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut, väitlustes propageeritakse tervislikke eluviise, dramatiseeringute ja rollimängude kaudu saab turvaliselt kogeda erinevaid olukordi, mis elus ette tulla võivad.

Arutlemiseks sobivaid teemasid/ probleemeid.	Õppesisu: <i>Inimese kõlbelised kohustused</i> Halastuse ja kaastunde probleem. Tunde ja kohuse konflikt. Isikliku kõlbelise valiku probleem. Kõlbelised ideaalid ja elutõde. Isiksuse kõlbeline väärikus. <i>Isiksus ja ajastu.</i> Inimese vastutus maailma eest, milles ta elab. Kangelane ajaloo näo ees. Isiksuse sotsiaalsed hüpostaasid (palged). Patriotism ja vabadusearmastus. <i>Isiklikud ja grupiväärtused.</i> „Oma“ ja „võõra“ kokkupõrge. Inimese võõrandumine tänapäeva-maailmas. <i>Ajatud kõlbelised väärtused.</i> <i>Looming kui maailma ümberkujundamise viis.</i> Kunst ja armastus kui inimelu kõrgeimad väärtused. Lüüriline teos kui isikliku maailmapildi peegeldus. Lüüriline kangelane – poeedi „teisik“. <i>Kodanikuühiskond ja rahvusvahelised suhted.</i> Ajalooline mälu (ajaloolised sündmused ja traditsioonid, mis kujundavad/	Õpilane: • osaleb arutluses; • avaldab arvamust; • põhjendab oma seisukohta; arutleb probleemist.		

	moodustavad/loovad ajaloolise järjepidevuse. Suhted teiste rahvustega (kontaktid eesti ja vene rahva esindajate vahel). Sallivus ja austus teise vastu kui rahvusvaheliste kontaktide alu. Teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon. Teabe otsimise ja edastamise võimalused tänapäeval. Veebiressursid kui teabeallikas ja silmaringi laiendamise viis. Internet kui võimalike ohtude allikas (võrguportaalides käitumise probleemid, keelemõjud). Kino ja fotograafia kui ajaloo jäädvustamise (säilitamise) viisid.			

9. KLASS

Teema	Õppesisu	Õpitulemused	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega
Lugemine ja ümberjutustamine.	Õppesisu: Erinevad lugemisviisid: aeglane lugemine, kommenteeriv lugemine. Proosatekstide ja lüroepiliste tekstide kompositsiooni eri tasandite analüüs. Mõtestatud	Õpilane: • on läbi lugenud vähemalt 4 eakohast eri žanrisse kuuluvat kirjandusteost; • loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult;	Võõrkeeled: Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks eesti/ vene keele tundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: Rollimängude ja erinevate tekstide käsitlemise ning aruelude, samuti loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi,

	ilmekas poeesia lugemine. Erinevad ümberjutustamise viisid: üksikasjaline, üldistav, fragmentaarne, varem etteantud põhimõttel. Isiklik suhtumine ümberjutustatavasse teksti. Oma arvamuse esitamine ja kaitsmine. Jutustamise protsessis kahe või mitme žanrilt erinevate tekstide elementide sidumine.	- tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme, sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega; - oskab loetut ümber jutustada eri konkreetsuse astmel ja eri vaatepunktist.	õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.	suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õppetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi ning arendada loomevõimeid. Teabekeskond: Eri allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine nii keeleteaduste ning õppeteemakohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes.
Teksti mõtestamine ja analüüs.	Õppesisu: Teksti mõistmine ja tõlgendamine: võtmesõnade leidmine, tegelaste vaatepunkti väljaselgitamine, tekstis autoripositsiooni määramine jm. Arutlemine teoses püstitatud teemal: isikliku arvamuse väljendamine teksti sisu ja struktuuri kohta, oma seisukohtade argumenteerimine ja kaitsmine teosele viidates ja tsiteerides. Analüüs- ja interpreteerimine: teose liigendamine süželisteks fragmentideks, plaanide koostamine, teose erinevate süželist funktsioonidega (kirjeldus, portreeline või psühholoogiline karakteristik, monoloogid ja dialoogid)	Õpilane: - määrab teose põhiprobleemid ja idee; - arutleb klassikaaslastega loetud teose üle, avaldab ja põhjendab oma isiklikku arvamust; - leiab teostes võtmesündmused ja põhjuse-tagajärje seosed; - iseloomustab teose tegelasi; - toob välja tegelaste karakteriseerimise erinevad viisid; - määrab autori suhtumise teose tegelastesse; - määrab autori suhtumise teoses kujutatud sündmustesse; - arutleb klassikaaslastega loetud teose	Loodusained: Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti lugemisoskust ja tekstitööd. Loodusvaldkonna ainetes omandavad kohanimed ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetuste õigekirja kinnistatakse keele- ja kirjanduse valdkonna õppeainetes. Loodusalased tekstid eesti/vene keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusvaldkonna õppeainetes omandatud sõnavara ning teadmised	Väärtused ja kõlblus: Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlblisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad väärtusnorme ja põhimõtteid. Teksti ja karakteristikute analüüsi kaudu kujundatakse väljendusjulgest taunimisväärsete tegude ja

	episoodide välja selgitamine, episoodide valimine etteantud põhimõttel. Kirjandusteose struktuur: süžee ja kompositsioon, tegelaskonna struktuur, teksti stilistilised karakteristikud. Proosateose kompositsioon. Kirjeldavad ja jutustavad elemendid, nende roll. Põhjuse-tagajärje seosed proosajutustuses. Eri žanris teoste kunstispetsiifika. Lühijutt. Novell. Jutustus. Ajalooline romaan/jutustus. Proosaluuletus. Lüüriline miniatuur. Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted: personaaž, tegelane, prototüüp, teose põhikonflikt, luuletsükkel ja luuleraamat. Tegelase karakteristika: sotsiokultuuriline, psühholoogiline, väline. Tegelase ajalooline ja kultuuriline tingitus. Erinevate teoste tegelaskujude võrdlus (ajaloolis-kultuuriline, autoripoeetika võrdlus). Põhikonflikti olemuse määramine (sotsiaalne, eetiline). Kunstiline ruum ja aeg poeetilises tekstis. Teose	üle, avaldab ja põhjendab oma isiklikku arvamust; • leiab kirjandusteostest kõnekujundeid/troope (epiteet, võrdlus, metafoor, metonüümia, hüperbool, litootes) ning selgitab nende rolli kirjandustekstis; • kasutab kõnekujundeid oma tekstides.	soodustavad omakorda kirjandusteoste loodus-kirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele- ja kirjanduse valdkonna kui ka loodusainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades, diskussioonide ja väitluste kaudu. Matemaatika: Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti/vene keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Sotsiaalsed: Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist.	hoiakute suhtes. Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Ainevaldkonna õppeainetes toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks. See toimub teemakohaste tekstide, sh meediatekstide valiku ja analüüsi ning neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suuliselt ja kirjalikus vormis. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: Eriliigiliste tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja õhutatakse nendele lahendusi otsima. Projektides osalemine kasvatab aktiivset ellusuhtumist. Kultuuriline identiteet: Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilases arusaam endast, teadmine oma

	ajaloolis-kultuuriline kontekst. Tekst kui kunstiline tervik. Kirjandussuunad ja -rühmitused XX. sajandi alguse kirjanduses. Uusromantism, uusrealism. Luulekeele uuenemine. Sümbolism, akmeism, futurism vene kirjanduses. Käsitletavate kirjandusteoste seostamine peamiste kirjandussuundadega.		Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Sotsiaalainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas	juurtest. Oma keele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kulutuuriilisest ühisosast.
Loominguline tegevus ja esinemine.	Õppesisu: Eri liiki iseseisvad esitlused: kirjandi või luuletuse esitamine, osalemine diskussioonides loetu üle, sõnavõtuks või ettekandeks valmistumine jms. Kirjandusteose teksti „tõlkimine“ teise kunstiliigi keelde (eelkõige teatri- ja filmikeelde).	Õpilane: • kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti ning lühiarvamust loetud teose kohta; • kirjutab kirjandusteose põhjal arutleva kirjandi, väljendades oma seisukohti ja põhjendades neid näidetega alustekstist või mujalt ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja nõudeid; • esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ning tekstitäpsust; • koostab ja esitab	toetavad kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelu probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides konkreetsete näidete varal kinnistatakse. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele- ja kirjanduse valdkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult	Tehnoloogia ja innovatsioon: Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna rohkeid võimalusi, õpilasi õhutatatakse kasutama alternatiivseid lahendusi, oma ideid ellu rakendama.

		kirjandusteost ettekande.	tutvustava	
Ilukirjanduse lugemine.	Õppesisu: ➤ A.Blok luuletused ➤ V.Majakovski luuletused ➤ N.Gumiljov luuletused ➤ A. Ahmatova luuletused ➤ A. Kuprin „Junkur” ➤ M. Gorki „Vanaeit Izergil” ➤ L. Andrejev „Noorsugu” ➤ M. Bulgakov „Koera süda” ➤ V.Nabokov „Juhus” ➤ A.Solženitsõn „Küll on kahju” ➤ M. Šolohhov „Inimese saatus” ➤ A.Vampilov „Kohtumine“ ➤ V.Aksjonov „Võit” ➤ V. Šukšin „Naljatilik” ➤ M. Unt „Hüvasti, kollane kass” ➤ E.Vetemaa „Eesti näkiliste välimääraja” ➤ R. Bradbury “Veldt” ➤ 3 uudisproosateost õpetaja valikul	Õpilane: • loeb ilukirjandust.		erinevate tekstidega töötades, diskussioonide ja väitluste kaudu. Kunstiained: Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine. Meedia- kui ka kirjandustekstide valiku kaudu hangitakse elukogemusi, plakatite ja esitluste koostamise ning kirjandiks materjalide kogumise kaudu kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut,

	➤ 3 vabalt valitud luulekogu ➤ 1 paikkondliku autori proosa- või luuleteos.			
Arutlemiseks sobivaid teemasid/ probleeme.	Õppesisu: <i>Inimese kõlbelised kohustused</i> Halastuse ja kaastunde probleem. Tunde ja kohuse konflikt. Isikliku kõlbelise valiku probleem. Kõlbelised ideaalid ja elutõde. Isiksuse kõlbeline väärikus. <i>Isiksus ja ajastu.</i> Inimese vastutus maailma eest, milles ta elab. Kangelane ajaloo näo ees. Isiksuse sotsiaalsed hüpostaasid (palged). Patriotism ja vabadusearmastus. <i>Isiklikud ja grupiväärtused.</i> „Oma“ ja „võõra“ kokkupõrge. Inimese võõrandumine tänapäeva-maailmas. <i>Ajatud kõlbelised väärtused.</i> <i>Looming kui maailma ümberkujundamise viis.</i> Kunst ja armastus kui inimelu kõrgeimad väärtused. Lüüriline teos kui isikliku maailmapildi peegeldus. Lüüriline kangelane – poeedi „teisik“. <i>Kodanikuühiskond ja</i>	Õpilane: • osaleb arutluses; • avaldab arvamust; • põhjendab oma seisukohta; arutleb probleemist.		vaidlustes propageeritakse tervislikke eluviise, dramatiseeringute ja rollimängude kaudu saab turvaliselt kogeda erinevaid olukordi, mis elus ette tulla võivad.

	<i>rahvusvahelised suhted.</i> Ajalooline mälu (ajaloolised sündmused ja traditsioonid, mis kujundavad/ moodustavad/loovad ajaloolise järjepidevuse. Suhted teiste rahvustega (kontaktid eesti ja vene rahva esindajate vahel). Sallivus ja austus teise vastu kui rahvusvaheliste kontaktide alu. <i>Teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon.</i> Teabe otsimise ja edastamise võimalused tänapäeval. Veebiressursid kui teabeallikas ja silmaringi laiendamise viis. Internet kui võimalike ohtude allikas (võrguportaalides käitumise probleemid, keelemõjud). Kino ja fotograafia kui ajaloo jäädvustamise (säilitamise) viisid.			